

ИЗТОКЪ

СЕДМИЧНИКЪ ЗА ОБЩЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ И КУЛТУРА

РЕДАКТИРА И ИЗДАВА ТЕОДОРЪ МИЛЕВЪ

АБОНАМЕНТЪ: За година 100 лв.; за 6 мес. 55 лв.
За чужбина 150 и 80 лв. За учащитъ се 80 и 40 лв.

Единъ брой 3 лева
Редакция и Администрация, ул. Мария Луиза 45 — София

СЪДЪРЖА:

Христиансенъ за портретната живопись; Картина отъ Арнолдъ Бьоклинъ; Портретъ на Хонебекъ отъ Халсъ; Портретъ на Аретино отъ Тицианъ; Портретъ на младъ испанецъ отъ Веласкецъ; Портретъ на Папа Инокентий отъ Веласкецъ; — . . . И друго нѣщо (приказка) — Крумъ Ивановъ; Нова предметность? Любовь (стихотворение) Е. Кораловъ; Упадъкъ или възходъ; Отзвукъ безъ разборъ; Книжнина; Разни.

Ат. Илиевъ.

Христиансенъ за портретната живопись

(Емпиричното и метафизичното въ портрета.)

Портретната живопись свързва художника съ действителността, изисква пресъздаване на огдѣлнитъ индивиди съ тѣхнитъ физически и душевни свойства. Нейната цѣль е да постави на пръвъ планъ обективно даденото.

Но това не подценява ли художествената стойность на портретната живопись? Нима приликата между портрета и действителното лице не би могла да бжде постигната и отъ фотографното изкуство? Обективната правдивость на портрета, очевидно, не е единственото условие за неговата художественость. Ако портретната живопись е изкуство и то високо изкуство, необходимо е едно издигане на обективното до степенъ на метафизическо. Обективно даденитъ сѣтивни възприятия отъ изобразеното въ портрета трѣбва да действуватъ така, че да възбуждатъ нѣщо несѣтивно. Най-важно въ живописъта изобщо и частно въ портретната живопись — е онова, което остава невидимо, тъй както въ музиката най-важно е онова, което остава нечуто, а въ поезията — онова, което не можемъ да си представимъ. Сѣтивнитъ образи въ произведенията на изкуството, изобщо, сж само едно срдѣство за възбуждане на нѣщо несѣтивно и безобразно, което преживяваме тъй непосредствено, както бихме приживяли, напримѣръ, едно вкусово усѣщане. Около сѣтивния образъ на изображението въ художественитъ портрети ние чувствуваме, че витае нѣщо неуловимо и неизразимо чрезъ сѣтивни впечатления и тъкмо това **НЕУЛОВИМО** ни отвежда въ свѣта на метафизичното. Този свѣтъ остава неизразимъ и чрезъ понятията, съ които оперира нашия разсждѣкъ. Опитайте се да дефинирате изражението на единъ художественно изработенъ портретъ и вие ще се натъкнете на най-противоположни дефиниции. Въ тия портрети вие ще намѣрите чувства, които сж несъвѣстими съ всѣкидневния ни животъ: спокойствието тукъ е наредъ съ уплахата, очудването наредъ съ равнодушието, непристѣпната гордость наредъ съ снисходителността. Тия дефиниции, наистина, биха могли да ни дадатъ единъ приблизителенъ изразъ на впечатлението ни отъ портрета, но въ този изразъ ние чувствуваме нѣкаква празнота, която не би могла да бжде попълнена съ никакви описания. Тъкмо тази празнота характеризира участието на метафизическото, което може да бжде преживяно въ една областъ недостѣпна за интелекта и неуловима отъ сѣтивния опитъ

Тази самостояйна сфера отъ преживяванията ни, тъй рѣзко подчертана въ интуитивната философия на Бергсона, ни запознава съ индивидуалния характеръ на действителността. Въ нея се разкриватъ нѣщата въ своята непосредствена оригиналность чрезъ едно **СИМПАТИЧЕСКО** участие на волята ни, чрезъ една интуиция. Задачата на портретната живопись е да разкрие индивидуалността на изобразеното лице въ тази извънсѣтивна и извънинтелектуална областъ отъ нашия опитъ.

Интуицията наистина, не би могла да обгърне всички области отъ индивидуалността. Художникътъ прониква въ душата на модела презъ своята собствена душа. Принуденъ е да следва указанията на субективния си опитъ.

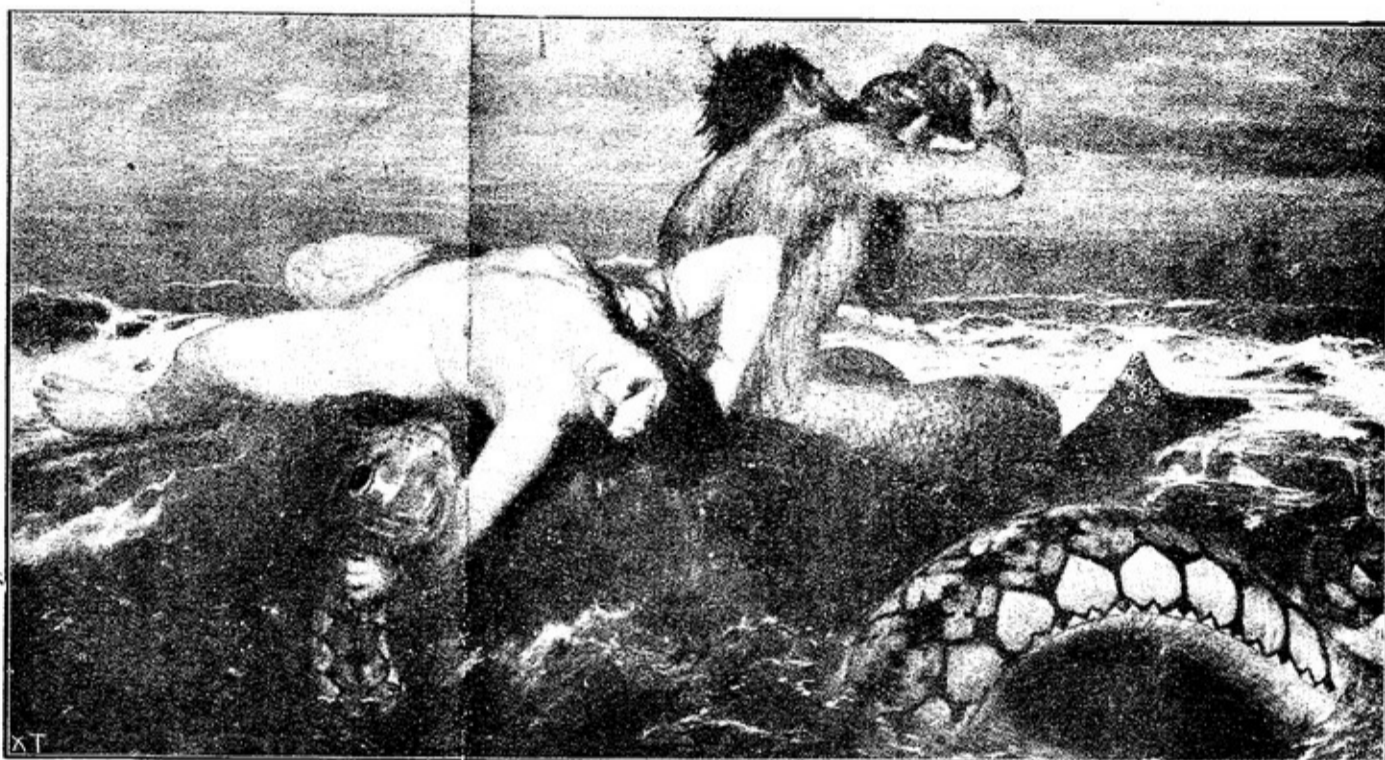
Отъ това обаче, не следва, че задачата на портретната живопись е да изразява индивидуалността **на самия художникъ**, както приематъ нѣкои едностранчиви представители на експресионизма. Субективниятъ опитъ на художника тукъ ни отправя къмъ душата на модела. Може би, не успѣва да разкрие напълно нейната индивидуалность, но

разкритото е все пакъ нѣщо повече отъ онова, което моделътъ знае за себе си. Портретната живопись, изобщо, не трѣбва да се задоволява съ обикновенитъ емпирически наблюдения.

Тя трѣбва да премине границитъ на обективнитъ впечатления, които получаваме чрезъ зрението си отъ реалното лице и да докосне невидимата реал-

ность на неговата метафизическа природа. Такива моменти се срещатъ особено често у лицата, които сж способни на героизъмъ въ личния си животъ. Има лица, които ни се представятъ дори като възплотиение на метафизичното.

Представете си едно лице, което се самопожертвува. За кого ли се самопожертвува то? За благо на обще-

ТРИТОНЪ И НЕРЕИДА

Отъ АРНОЛДЪ БЬОКЛИНЪ

Портретъ на ХОНЕБЕКЪ
Отъ Р. ХАЛСЪ

АРЕТИНО
Отъ ТИЦИАНЪ

МЛАДЪ ИСПАНЕЦЪ
Отъ ВЕЛАСКЕЦЪ

ПАПА ИНОКЕНТИЙ
Отъ ВЕЛАСКЕЦЪ

ството ли? Но ако аз не ценя своя собствен живот, ако считам себе си за нищо, то и множество величини, равни на пожертваната, не биха могли да съставят положителна величина. Но какво е онова висше, което опеделя нравствената воля? На пръв поглед то ни се струва твърде разнообразно: дете, жена, семейство, отечество, изкуство, наука, човъчество. Нима всичко това би могло да бъде по-скъпо от моето собствено съществуване? Но в същност тука ние имаме работа със обекти от съвсем друга сфера, с нещо висше, което се скрива зад тия нъща и понятия, и се изтръгва от тѣх, тъй както се изтръгва пламъкът из отвора на камината. Хората се жертвуват за метафизическото, което се открива чрез различни образи от сѣтвения свѣтъ. Метафизическото, следователно, не може да бъде описано; то трѣбва да бъде непосредствено преживяно въ моментъ на метафизически подемъ.

Но дали всѣко лице е способно за подобен метафизически подемъ? И ако не всѣки познава метафизичното, какъ би могълъ художника да открие последното въ изражението на лицата, които дори не го познаватъ? — И изобщо — съвместимо ли е изискването ни от портрета да прилича на изображеното лице съ изискването — да изразява метафизичното? Дюреръ рисува знатнитѣ граждани и императоритѣ, Веласкецъ придворнитѣ, Францъ Халцъ — ловци, Какво героическо бихме открили въ тѣхъ? Това сж обикновени лица. Противоположитѣ на пръв погледъ изисквания от портретната живопись биха могли да бъдат примирени, ако успѣемъ да намѣримъ въ характера на всѣко лице известни заложби на нравствено героически влѣчения, които биха открили поне една възможностъ за метафизически подемъ. Мисълта дори и на най-обикновения човѣкъ понѣкога средъ всекидневнитѣ грижи внезапно докосва метафизичното; суетата на живота въ тия случаи изчезва и цѣлятъ животъ като че се открива въ нѣкаква непозната далечина. Тази възможностъ въпрочемъ може да остане и съвсемъ неосъществена; нейното осъществяване въ всѣки случай почти винаги остава неизвестно за художника. Художникътъ, следователно, трѣбва въ своята фантазия творчески да завърши тази възможностъ, той трѣбва да си представи какво би било изображаваното отъ него лице въ момента на своя метафизически подемъ. А такъвъ подемъ би могълъ отъ всѣки да бъде преживянъ. Не напразно Бальмонтъ въ едно свое стихотворение казва:

Въ душѣ у каждаго есть мѣръ незримыхъ чаръ,
Какъ въ каждомъ деревѣ зеленномъ
Есть пожаръ,
Еще не вспыхнувшій, но ждавщій пробужденя;

Коснись до тайныхъ силъ, шатни тотъ мѣръ, что спитъ . . .
Тебя нежданное какъ ярко ослепитъ,

На сте ли обърнали внимание на обстоятелството, че портретитѣ отъ най-великитѣ майстори, — Ванъ Дайкъ, Дюреръ, Тицианъ, Фойербахъ, Рембрандтъ, Тома — колкото и силно да подчертаватъ индивидуалнитѣ особености на изображенитѣ лица, все пакъ иматъ една обща черта, — като че тия лица сж средни помежду си и неприлични на останалитѣ хора? Общото у тѣхъ, е самозабравата въ погледа, който е устременъ въ далечината, или пъкъ е насоченъ въ дълбочината на тѣхната собствена душа. Понѣкога ти се струва, че този погледъ дири именно тебе. Но ако се приближишъ къмъ тѣхъ, ти ще почувствувашъ, че той те пронизва и се отправя задъ твоего собствено съществуване, въ една друга действителностъ, която лежи въ скритата отъ насъ страна на живота.

Въ една своя статия, посветена на основнитѣ проблеми въ естетиката на Христиансена (виж. Златорогъ, год. IV, кн. VII) ние се опитахме да схванемъ проблемата за метафизическото въ изкуството като философски изразъ на проблемата за безсъзнателното. Естетиката на портретната живопись би могла да допълни това схващане. Възможността за метафизически подемъ, която се явява като единъ отъ естетически постулати на тази живопись, характеризира възможността за безсъзнателно развитие на известни чувства и наклонности, които биха могли да бъдат внезапно проявени средъ делничнитѣ грижи на всѣкидневния ни животъ. Тия узрѣли въ безсъзнателно чувства и наклонности понѣкога завладяватъ дори и най-обикновенитѣ лица и ги отклоняватъ отъ традицитѣ на тѣхното минало. Въ други случаи тѣ упражняватъ едно трайно, макаръ и невидимо влияние върху дѣлата на индивида и играятъ главна роля при разрешаването на най-важитѣ въпроси отъ неговия животъ.

Художникътъ-портретистъ трѣбва да проникне до тия безсъзнателни влѣчения у изображеното лице; той трѣбва да разкрие недостъпния за обикновенитѣ наблюдатели безсъзнателенъ миръ, който дава общата насока и общия тонъ на съзнателния ни животъ. Само тогава портрета ще привлече задълго вниманието на зрителя, само тогава той би раздвижилъ душата ни. Сравнете портретитѣ на Леонъ Комеръ съ тия на Бонѣ. Въ дамскитѣ портрети на Комера вие чувствувате комплиментъ на салонния кавалеръ, който ласкае самолюбиего на дамата. Дамата тукъ е представена каквато би желала да бъде въ своя салонъ и вие спирате погледа си съ любопитството на минавачъ, който се забавлява съ нейните суетности. Децата тукъ сж изискано хубави; струва ви се дори, че сж прекалено хубави — и все пакъ вие разглеждате изображе-

нието имъ тъй, както бихте разгледали една красива бонбонерка. Портретитѣ на Бона, напротивъ, раздвижватъ нѣщо дълбоко отъ душата ви. Въ тѣхъ вие чувствувате наблюдателното око на психолога, който открива недостъпното за всѣкиго и който ви приучва къмъ дълбочаване въ душата на човѣка. Разглеждайки неговитѣ портрети вие като че откривате нѣщо и отъ себе си, нѣщо отдавна забравено или пъкъ съвсемъ недолюбовено. Тия портрети ви очароватъ съ нѣкаква втрешна хубостъ. Вие долавяте нѣкакви необикновени преживявания дори и въ най-обикновенитѣ лица. Красотата на човѣшката индивидуалностъ тукъ е предадена не чрезъ похватитѣ на ловкия декораторъ, а чрезъ интуицията на голѣмия художникъ, който намира скрититѣ извори на душевния потокъ, тъмната пещера, въ която се изработва всичко велико и ценно — далечъ отъ погледитѣ на ония, които дирятъ въ изкуството забава.

Но ако интуитивно, долавяне на безсъзнателното е едно отъ най-важитѣ условия за естетическото въздействие на портретната живопись, дали би трѣбвало да изискваме отъ художника да изразява само нравствено-героическитѣ заложби на изображеното лице, както изисква естетическата теория на Христиансена? Нима въ безсъзнателната областъ отъ нашия животъ не се развизватъ и известни отрицателни (— отъ морално гледище —) наклонности и нима тия наклонности не допълватъ характеристиката на метафизическитѣ моменти отъ живота на изображенитѣ лица? Припомнете си демоничното въ героитѣ на Байрона, Лермонтова, Шекспира, Уайлда: нима то би могло да бъде наречено „нравствено-героично“? — И все пакъ нима то не ражда метафизически моменти на всѣка крачка отъ живота на тия герои? Естетическото понятие за нравствено-героичното, очевидно, би трѣбвало да бъде разширено. Съдържанието на това понятие трѣбва да премине границитѣ, които му определя Христиансенъ въ своята естетическа доктрина. Терминътъ „нравствено-героиченъ“ тукъ би могълъ да бъде употребяванъ само въ нитчански смисълъ, изразяващъ съкровениитѣ доможвания на личността, ценноститѣ „отвѣждъ доброто и злото“. Тия съкровени доможвания, разбира се, могатъ да изразяватъ и нравствени влѣчения, не това не е общо правило.

Въпросътъ за метафизическото като постулатъ на портретната живопись се усложнява още повече ако вземемъ подъ внимание обстоятелството, че известни безсъзнателни чувства и влѣчения понѣкога подхранватъ своитѣ емоционални и волеви противоположности. Безъ да се спираме повече върху това явление, ние ще се опитаме да характеризираме значението му за естетиката на портретната живопись съ помощта на следния примѣръ. Не сж рѣдки случаетѣ, когато умразата се развива за смѣтка на неудовлетворена любовъ.

Лицето, което е било всецѣло отдадено на любовта въ тия случаи се отдава всецѣло на умразата и заради нея жертвува дори и личнитѣ си интереси. Метафизичното на любовта въ тия случаи се прехвърля за смѣтка на умразата. Въ областта на несъзнателното изобщо сж възможни най-разнообразни „преживявания“ на едно чувство въ друго. Портретистътъ, който би дирилъ метафизичното само въ нравствено-героичнитѣ заложби, следователно, би изпусналъ една голѣма частъ отъ индивидуалността на изображеното лице или пъкъ би изпусналъ връзката между отдѣлитѣ му преживявания. Но портретътъ, както вече видѣхме трѣбва да изразява, преди всичко, индивидуалността на изображеното лице. Необходимостта отъ едно по-широко схващане на понятието за метафизичното, при което би включило не само нравствено-героичнитѣ, но и всички други безсъзнателни наклонности, следователно, отново изпъква.

Тази необходимостъ, въпрочемъ, е загатната и отъ нѣкои естети. Уайлдъ, който твърде добре познава пѣтя отъ невинността къмъ престѣпление, надарява портрета на вървяция по стѣпкитѣ на порока Дорианъ Грей съ способността да се промѣня, тъй както се промѣня характера на самия Дорианъ. Портретътъ постепенно загубва невинния си изразъ и се превръща въ едно олицетворение на самия порокъ. Нѣкога той е билъ химнъ на невинността и на копнежа къмъ нѣщо прекрасно, а сега изразява ужасна трагедия на разочарования престѣпникъ. И този портретъ Уайлдъ нарича „истински шеф-д'ювръ на живописята“. Не намирате ли въ тия думи нѣкакъвъ символически смисълъ?

Не означаватъ ли тѣ, че добриятъ портретъ заживява съ душата на изображеното лице и разкрива бѣдащето му, поне дотолкова, доколкото то се обуславя отъ безсъзнателнитѣ влѣчения на настоящия моментъ?

Въ априлската книжка на сп. „Новъ миръ“ сж отпечатани разказа на Ал. Толстой: „Московски нощи“, разказъ отъ Сапулини и „Първата любов“, разказъ отъ Панталеймонъ Романовъ. Последния всъ повече се издига въ редицата на първитѣ съвр. руски белетристи.

Жоржъ Дюамелъ водителъ на френскитѣ модернисти е издалъ въ 10.000 екземпляра най-новиятѣ си романъ „Хора на улицата“, посвѣтенъ на униженитѣ, гоненитѣ и отчаянитѣ. Следъ Достоевски може-бие единствениятъ който така детально и виртуозно е разгледалъ човѣшкиятъ характеръ.

Анри Барбюсъ. Именитиятъ френски писателъ Анри Барбюсъ е издалъ напоследѣтъ три разказа подъ главие „Силата“.

Янъ Каспровичъ — най-великиятъ съвремененъ полски поетъ Янъ Каспровичъ е билъ провъзгласенъ за лекторъ на Лембергския университетъ.

Крумъ Ивановъ

... И ДРУГО НѢЩО

(Приказка)

Ще минатъ вѣкове . . .
Но защо побледнѣте? . . . О да, разбирамъ, — Вие се плашите отъ неизвестното бѣдеще, жолкото и далечно да бѣде то; Вие сте робъ на предвѣчния инстинктъ за запазване поколението — безпокоите се за сѣдбата и на най-далечнитѣ си потомци, макаръ и да знаете, че тѣ напразно биха търсили нѣкога изъ лабиринтитѣ на своитѣ грамадни библиотеки, — напразно биха търсили да откриятъ поне какъс хартия, което би имъ нашепнало нѣщо за Вашето тревожно съществуване тукъ, на тая земя . . . Или неволно си помислихте, че поне Вие ще останете безсмъртенъ, за да бѣдете само жалкъвъ свидетелъ на нѣкаква мирова катастрофа? . . .

Но успокойте се: азъ не мога да гледамъ бледни лица, та ще почна приказката другояче . . .

Минали сж вѣкове . . .

Ето нѣ, Вие се усмихвате. Вие сте отново добре.
Защото миналото не Ви плаши, колкото и страшно да е било нѣкога, — то е като мъртвецъ въ чужда къща . . .

Но минали сж вѣкове . . .

Далечъ нѣкъде, въ безкрайнитѣ и бездѣнни простори на вселената . . . на една Нова земя цѣлти новъ животъ. Но да се опише дълбокия смисълъ на тоя животъ, да се нарисуватъ прелеститѣ на оная природа, да се предаде хармонията между тайнитѣ стѣпки на самата природа и копнежитѣ на човѣшкото сърце е невъзможно, непостижимо, немислимо . . .

Щастливъ е билъ дори Творецъ на тая цѣлтуща земя, — не бѣгалъ той отъ своитѣ създания и се радвалъ, че може да пребѣде заедно съ всички . . .
И била е вѣчна пролѣтъ въ душитѣ на всички, — цѣтѣ на всѣка стѣпка, и въздуха унесено се люлялъ отъ музика и пѣсни . . .

И никой никога не похулилъ своя Богъ, никой не проклиналъ своята сѣдба, — ни една човѣшка сълза не била капвала на тая Нова земя . . .

Та това е самиятъ рай? . . . О, не . . . Райта е друго нѣщо. Тамъ в рая, отиватъ з а д ѣ л ж и т е л н о, с а м о безплѣтнитѣ души на горкитѣ праведници, издѣхнали подъ тежкия кръстъ на страданиято тукъ, на

тая земя . . .

Но и тамъ, на оная щастлива земя се случило нѣщо.

Една ясна лунна нощъ, когато славеитѣ громко огласили сънчеститѣ паркове, препълнени съ любовни трепети и въздишки, чудна многоцѣтна звезда се явява на тихия небосклонъ, полита свѣтланично надолу и се скрива далечъ нѣкъде задъ необятнитѣ хоризонти. Чува се шумъ като ехо отъ далеченъ топовенъ гърмежъ и бавно заглъхва.

Следъ три дена неудържимитѣ крила на радиото разносятъ по цѣлата земя новината:

„Намѣри се парче отъ падналия преди три дена красивъ метеоръ. Голѣмина колкото човѣшка глава. Цѣтѣ неопредѣленъ. Тежина около 100 кгр. Споредъ първитѣ впечатления на астрономитѣ и метеорологитѣ, това е какъс отъ нѣкоя отдавна угаснала планета. А най-добритѣ химици сполучиха вече да откриятъ въ състава на метеорния камъкъ освѣнъ желѣзо и вжглеродъ, и е д н о особено химическо съединение, състояще се отъ кръвъ и друго нѣщо, — елементъ, досега неизестенъ за науката. Едно отъ интереснитѣ свойства на непознатия елементъ е, че, оставенъ на открито, силно избухва, ако се подложи на действието на правитѣ слънчеви лъчи, т.

е, когато слънцето е въ своя зениць. Ще се направи публично изложение върху историята на метеора, щомъ се открие произхода на непознатиятъ елементъ“.

Въ химическата лаборатория при Академията на наукитѣ кипѣше гореща борба съ тайнитѣ на природата. Особено единъ младъ химикъ работѣше съ такава усърдие, сякашъ бързаше да не пропусне нѣкакъвъ фаталенъ срокъ . . . И наистина, имаше нѣщо подобно. Неговата млада любовъ, намѣрила отзивъ и беззавѣтна преданностъ въ чистото сърце на една девица, не му даваше покой.

Защото той си спомняше думитѣ ѿ, изговорени въ една тиха и ясна нощъ въ Парка на Луната: „Мили мой, азъ съмъ навѣки твоя . . . Азъ чезна по тебъ, като чуцугиата по слънчевия зракъ . . . Но ахъ! . . . Какъ искамъ отъ тебе . . . нѣкакъвъ подвигъ! . . .“ И често всрѣдъ най-голѣмото напрежение на своя мозъкъ той се спираше внезапно и неволно се питаше: „Ами ако не успѣя? . . . Но нѣкакъвъ галенъ гласъ нѣжно му шепнѣше: „Ще успѣешъ, ще успѣешъ . . .“ И предъ очитѣ му заставахъ свѣтлия ликъ на любовта съ нейнитѣ сини очи . . .

Единъ радостенъ слънчевъ день, когато много цѣтѣ умираха отъ стра-

Нова предметност?

На къде отива изкуството?

Че експресионизма е мъртавъ, напълно мъртавъ, тов. каточели най-сетне стана ясно. И веднага се забелезва усилено търсене на някакво течение, което да покрива новите художествени стремежи. „Художниците почват да рисуват пакъ предметно“ е паролата и приказливия съсед допъква нѣщо за „неонатурализъмъ“, „веризъмъ“ или „конструктивизъмъ“.

Но съ това не се изчерпва всичко. Работитѣ стоятъ малко другояче. Въ новото изкуство ние забележаваме връзките му съ старото отъ преди 50-100 год. и това, което го различава отъ него. Най-напредъ трѣбва да направимъ успокоителната констатация, всичко е пакъ ясно нарисувано и подредено. Всичко е понятно. Свѣрхпонятно даже. И съ тази мжчителна острота, която изпъква понѣкога въ сѣнища, и безпокои. Все пакъ има нѣщо въ тѣзи нови картини: тѣ сж пълни съ напрежение, което се чувствува, но не може да се обясни.

Предметностъ. Добре. Ала една нова предметностъ — съ задкулисия. И защото е тази, нова предметностъ, която право да си кажемъ, не винаги избѣгва опасността да се преобърне въ мжчителна—педантна студенина? Отговорътъ е простъ: това е естественото противодействие на една епоха, която не можѣ да се насити съ своитѣ експресионистични изрази, неясни фирми, хаогични чувства и идеи. Колко освежително е, че художниците пакъ казватъ:

„Спрете най-сетне тѣзи дѣндѣнии отъ рисувани космични мъгли, стига вече тѣзи композиции № 36 въ бѣло“ — надали има човѣкъ да повѣрва въ тѣхъ пѣкъ сигурно и вие вече не вѣрвате — ако въобщо „нѣкога“ сте вѣрвали въ това.

И тѣй се създаватъ тѣзи картини на едно поколение, което се е научило да наднича задъ фразитѣ и да не се довърва на програми. Въ тѣхъ говори другъ свѣтъ, деца на една епоха на отровни газове, аероплани и радио и тѣ издигатъ своя гласъ, който не звучи всѣкога приятно, ала честно мисли това което казва. Самата тишина говори у тѣхъ: задъ нея не е мълчанието, а кипещтъ на нашето бурно време. И хилядитѣ ненарисувани утрешни свѣтове.

Всичко теч. Въ думи не може да се улови всичко което е нахвърлено въ тѣзи картини. Но едно е сигурно: тукъ художниците стѣпватъ на нова земя. И все пакъ, новата предметностъ не е толкова нова — тя е въ основата си прастара и нищо повече отъ това, което е въздигало художниците на всички времена: интензивностъ, яснота, на погледа, строгостъ на чувството, и сила на израза.

стенъ копнежъ да бждатъ откъснати и забодени на нѣчия пазва или подадени нѣкому съ трепетна ржка, когато дори суровиятъ философъ, унесенъ въ тайнитѣ на своята наука, напускаше хладния си кабинетъ, за да погледа слънцето, — напрежението у самоотверженитѣ труженици — химичитѣ при Академията на наукитѣ, бѣше стигнало своя връхъ и искрата на съмнението започна все по-често да озарява възбуденитѣ мозъци. . . . Тогава младиятъ химикъ не можа да издържи повече страшниятъ напоръ на желанието да бжде пръвъ и заплака. И остана страшно очуденъ като видѣ сълзи да капятъ отъ очитѣ му. И защото никой никога на тая земя още не бѣше плакалъ и никой не бѣше виждалъ сълзи, любовитството на младия химикъ надделъ надъ скръбта му и той побърза да събере тия чудни капки въ една тъмна епруветка, за да опита свойствата имъ и, ако е възможно, причинитѣ които ги предизвикватъ. . . .

Първиятъ опитъ, който трѣбваше да направитъ споредъ заведената тогава практика, бѣше да подложи една сълза на непосредственото действие на правитѣ слънчеви лъчи (когато слънцето е въ своя зенитъ), за да види какви видоизмѣнения ще претърпи тя. И какво бѣше неговото очудване, какъ силно заби сърцето му, когато видѣ какъ тая капка се прѣсна съ стрѣсъкъ по-

ЛЮБОВЬ

Рано въ синьото утро ти идешъ при менъ,
носишъ въ очитѣ си ясенъ и слънчевъ простора,
носишъ въ коситѣ си синия вѣтъръ развенъ,
идешъ и дълго ме гледашъ презъ моя прозорець.

Въ синитѣ улици трѣгвамъ следъ тебе поаменъ,
радостно твоитѣ стѣпки предъ мене звѣнятъ,
колко потоци отъ слънце отъ обичъ и радость
ти си разсипала днеска по цѣлия пѣтъ!

Въ синитѣ улици бързамъ следъ тебе залутанъ,
гледашъ отъ всичкитѣ улици твоите очи,
ти ли въ душата ми пѣешъ презъ ранното утро,
ти ли ме викашъ и мамисъ отъ всички страни?

Пролѣтна радость извира и блика въ гърдитѣ,
пролѣтна мжка извира въ мойтѣ гърди,
всичкитѣ срещнати хора за тебе ще питамъ:
знае ли нѣкой, къде си отминала ти?

Питамъ и моля и търся презъ цѣлия день,
търся, а тебе тѣ никжде, никжде нѣма,
само притаени въ клонитѣ вѣятъ надъ менъ
синия вѣтъръ и твоята слънчева младость.

Е. Кораловъ

Упадъкъ или възходъ?

отъ графъ Кайзерлинкъ.

Бележитиятъ нѣмски философъ и основателъ на „училище на мждростта“ въ Дармщадъ графъ Херманъ Кайзерлинкъ, авторъ на „пжтния дневникъ“ и единъ философъ „Творческо познание“ и „Безсмъртие“, следъ появата на огромното влияние на Шпенглеровото съчинение, „Залезътъ на Европа“, е билъ запитанъ да каже мнението си по този въпросъ.

„Зараждане и погиване сж две взаимно обуславящи се страни въ единния процесъ на живота. Точно заради това именно и всѣка епоха въ живота на народитѣ или на отдѣлната личностъ може еднакво логично и съ право да се гадае като упадъкъ или възходъ, но не може никога да бжде доказано, че наблѣгането на едното или другото е единствено вѣрното; решителното значение на всичко това лежи изключително въ нашето вътрешно отношение. Но, отъ друга страна, ние хората сме които градимъ историческитѣ процеси, чрезъ нашитѣ вътрешни решения. Споредъ това въ какъво и колко силно вѣрваме, едната или другата страна печели надмощие, не само като символъ, но решително и въ самата действителностъ. По този начинъ субективността твори обективността. Отговорътъ на въпроса „Упадъкъ или възходъ?“ затова се покрива напълно отъ другия въпросъ, дали тѣзи, които вътрешно се движатъ на горе или тѣзи, които се движатъ надолу, ржководятъ? Ако първитѣ

действуватъ тогава никакво безнадежно положение не може да спре възхода.

Пробуждането на Персия и на Турция, кипещтъ на живота въ Русия сж непосредствени доказателства за тази истина. Европа ще пропадне само тогава когато я напусне волята за животъ. Въпросътъ сега става такъвъ: заражда ли се нѣщо ново, нѣщо живо? Безъ съмнение на този въпросъ може да се отговори утвърдително, колкото си отнася до Русия, до близкия, средния и вѣроятното и до далечния изтокъ. Но Европа?—Нейното най-близко бждеще изглежда ще се развие подъ знака на упадъкъ. Свѣтовната война пресуши запаса на нейнитѣ сили до такава степенъ, че за една решително възобновяваща работа на позитивнитѣ не ще може да става дума нѣколко години. Народитѣ чийто строй отъ преди войната не бѣ разрушенъ, се държатъ или слѣпо за него, неприятелски разположени къмъ всѣкакви нововъведения (Франция, отчасти и Америка) или тѣ преминаватъ къмъ дневната работа, вземайки си много слаба бележка отъ новото (Италия и Англия). А останалитѣ се движатъ въ водитѣ на онова крайно противоречие между пасивната съпротива на исторически побѣденитѣ и радикализма на неисторически мислещитѣ новатори, типове, които стоятъ на прѣденъ планъ, докато всички творещи непринудено, колкото ги има, още не могатъ да представяватъ една видима и материала мощъ. Ето защо не трѣбва да ни очудва никакъ едно замръзване,

за известно време, на западноевропейското развитие. То се разбира, че работитѣ не могатъ трѣгна изведнѣжъ напредъ и нагоре. Най-важното е има ли достатъчно сили въ зародишъ щото да може да се различа на тѣхното историческо надмощие всредъ упадъкъ — а че Европа отъ прѣди 1914 е мъртва, това ми се вижда сигурно — и може ли да расчитаме на тѣхъ? **На този въпросъ, мисля може да се отговори безусловно „да“.**

Взрете се въ даровитата младежъ на която страна желаете: тя се отличава тѣй резко и радикално отъ поколението, което причини свѣтовната война, както отколе едно столетие се е различавало отъ предидущето. Най-ярко изпъква това въ Англия, после въ Италия; въ Франция и въ Германия това се забелезва по-слабо, защото великото страдание, което сполетѣ тѣхнитѣ населения, отдрѣпна частъ отъ младежта въ реакцията — но духовниятъ елитъ и тукъ е на своя постъ. Това важи еднакво за всички европейски страни и характерното е тамъ, че младежта се въодушевява навсѣкжде отъ почти еднакви идеали и стремежи. Какво е това, ако не пробуждането на новата културна душа?

Отзвукъ безъ разборъ

Въ отговоръ на единъ споръ *около вѣрата* в. „Свѣтъ“ (бр. 20) казва: „Трѣбва да се помни, че вѣра се гради съ практични дѣла, а не съ проповѣди. Мѣрилото на вѣра е живота, а не вѣруването. Ако, си готовъ да рискувашъ живота си за едно дѣло или общество или народъ, тогава имашъ вѣра, ако не — всички изповѣди сж пусли словесни литургии. Вѣрата се изразява чрезъ любовь, ако не — тогава не съществува.“

Ив. Павловъ говори за *Христо Ботйовъ* (Развигоръ, бр. 220).

Цѣлото съществуване на Ботйовъ отъ „алтънъ Калоферъ“ презъ Русия и Ромъния до „Вола“ е една дивна пѣсенъ, може би най-хубавата пѣсенъ изпѣта на български езикъ.

Въ областта на поезията ни сж работили мнозина — звани и незвани — и все пакъ нито единъ отъ тѣхъ не е така близъкъ до живота на народа, до неговитѣ копнежи и идеали, както Ботйовъ!

Като говори за *Кооперативниятъ Театъръ* Н. Никитовъ, (сп. „Новъ Свѣтъ“, бр. 2) казва: „Театърътъ е ний-доброто и най-силно средство за въздействие върху колектива, защото тамъ той намира това, което търси душата му; и радость, и смѣхъ, и сълзи, и разрешение на въпроситѣ, които го вълнуватъ.“

Въ в. „Есперанто“ (бр. 21) четемъ въ уводната статия:

добенъ на она при опититѣ съ непознатия елементъ отъ метеора!

И още на другия день, когато слънцето отново дойде на своя зенитъ, той публично повтори опититѣ съ своитѣ сълзи. А тукъ буха събрани освѣнъ колежитѣ му и много люболитни, които бѣха чули за новото откритие. И всички, които видѣха чудното свойство на първитѣ човѣшки сълзи, сжщо заплакаха — за пръвъ пѣтъ — но отъ радость и умиление, че човѣкъ може да бжде изворъ на едни тѣй интересни капки. И мнозина отъ присѣтстващитѣ пожелаха веднага сами да направятъ сжщия опитъ съ своитѣ радостни сълзи. Но не добиха сжщия резултатъ. И настана тогава страшно смущение, защото мнозина помислиха, че не може да се вѣрва въ истинността на сълзитѣ, съ които младиятъ химикъ правѣше опитъ. . . . Но имаше и такива, които, все пакъ съ упорство повтаряха опититѣ — безрезультатнитѣ усилия ги разплакваха — но тѣ продължаваха. И почнаха тогава да се чуватъ сжщитѣ трѣсъци, както и при научнитѣ сълзи. И отново ту радость озаряваше лицата на присѣтстващитѣ, ту сѣнката на скръбта забулваше яснитѣ погледи. . . . Но пѣкъ това помогна да се установи безспорно, че радостнитѣ сълзи безшумно чезнатъ подъ лжчитѣ на слънцето, а само горчивитѣ сълзи на мжката и съмнението силно избухватъ. . . .

И по тоя неочакванъ пѣтъ можа, най-сетне да се открие произхода на непознатото вещество въ падналия метеоръ. Разбули се, най-сетне, една тайна, която бѣше запалила м о з ъ ц и т ѣ на стотици първостепенни учени. Защото следъ първото свойство на неизвестния елементъ — да избухва на слънце, свойство напълно еднакво съ онова на горчивата сълза, бѣше намеченъ ключа на понататъшнитѣ разкрития.

Но откритието на младия химикъ много улесни задачата на учениитѣ отъ другитѣ области на науката — астрономи, геолози, физики, и пр. И всички съ дружни усилия продължаваха да работятъ върху чудната загатка, която имъ бѣше пратила тоя таинственъ метеоръ. И наскоро следъ това се издаде следния радио-бюлетинъ:

„Трудътъ на учениитѣ които се бѣха заловили да узнаятъ произхода на късчето метеоръ, паднало неотдавна на нашата земя, се увѣнча съ пълненъ успѣхъ. Установява се, че преди повече отъ 12 милиона години е съществувала една интересна планета отъ нашата слънчева система. Тая планета която, ние ще наричаме Старата земя, защото по съставъ и произходъ е била като нашата, е претърпѣла два страшни постопа — воденъ и кървавъ. Първиятъ потопъ е погубилъ само нейнитѣ обитатели, но вториятъ е билъ причина и за нейното разрушение. . . . Защото се виж-

да, че въ кръвта, съ която е била залѣна Старата Земя е имало голѣмъ процентъ *горчиви* човѣшки сълзи, наскоро открити отъ единъ младъ химикъ. . . . И понеже тия сълзи иматъ едно важно свойство — да експлодиратъ отъ действително на правитѣ слънчеви лъчи, вади се заключение, че следъ като Старата Земя е била залѣна съ потоци отъ кръвъ и сълзи, въ които сж били издавени обитателитѣ на низинитѣ, фаталната струя — благодарение на безбройнитѣ и дълбоки галерии за подземни богатства — е проникнала до самото й огнено сърце. . . . Разразила се страшна експлозия, отъ която нещастната земя се раздрусала, залюбѣла се, откъснала се отъ своята орбита и се прѣснала на милиарди парчета. . . . Човѣкъ не може да се не трогне отъ страшната участъ на тая злочеста земя. . . . Ето защо, единъ отъ тия нейни късове — метеора — безпритно блуждалъ вѣково изъ безкрайнитѣ простори на вселената, намерилъ, най-сетне, покой на нашата земя ще бжде *тържествено* погребанъ следъ три дена въ центъра на Слънчевия Паркъ, до статуята на Вѣчния Миръ.

Елате всички — да се поклонимъ предъ кръвта и сълзитѣ на отдавна угасналата земя! . . . .“

„Всички искат миръ сближение на народитѣ. Обаче миръ и оржие сж несъвмѣстими работи. Сближение на родитѣ не може да има до тогава, до когато има граници, на които блестятъ щикове и заплашватъ картучници.“

Въ бележката Кжде спира изкуството отъ Д. Шишмановъ (Слово, бр. 1186.) четемъ:

„Едно отъ първитѣ условия на които трѣбва да отговаря артиста, е да бжде честенъ и искренъ.“

Въ статията „милитизиране на младежта“ (в. Свобода, бр. 126) се казва: „Ние, обаче, нѣма да мълчимъ, а ще крещимъ съ всички сили противъ подготвянето на младежта за цѣлитѣ на милигаризма.“

В. Книголюбовъ въ *Библиотечна мисълъ* (бр. 3) говори:

„Чрезъ разкриването пълната картина на нашето минало ще се постигне и голѣма възпитателна работа, тъй като знанието на историята дава сила и крепкост на характера, очертава ни примѣра и опита на миналото, и ни предпазва отъ измама и ненадеждност.“

П. Черноземецъ разправя една дребна случка за родното производство (в. Северно ехо, Плевенъ, бр. 21)

— Здрави ли сж? — Екстра стока, солидна изработка.

Давамъ 700 лв., взимамъ обувкитѣ. Още на другия денъ клечкитѣ се показватъ отъвън. Отивамъ при него, възмушавамъ се, а той: — Защо съмъ отворилъ тоя дюкянъ, нали трѣбва да се печели?!

Въ *задачата на родителитѣ* Н. Просеничовъ (Нашето семейство, бр. 5) казва: „Детето е дѣло на родителитѣ. Здравитѣ и способни деца сж живи свидетели за нравствената стойност на родителитѣ си.“

За *просвѣтителитѣ* говори Ст. Ат. Спасовъ въ *Отечество* (бр. 281).

„Щѣлъ народъ се опомя, издага глава, вслушва се — чува своята речъ, оглежда се — вижда своя писменъ знакъ, задъ които се ниже пжтя на двѣ минали царства.“

Д-ръ Драгановъ разглежда *борбата противъ венерическитѣ болести* (Миръ, бр. 7771)

„Достатъчно е, следователно, да се обезвреди самия носител на заразата, за да се пресуши и източника на заразата, защото други източници нѣма.“

Като разглежда *новата книжка на „Хиперионъ“* Д. Шишмановъ (Слово, бр. 1185) намира, че не сж интересни монолититѣ на г. Б. Дановски „Корабътъ на Одисея“. Добъръ преводачъ, очевидно културенъ човѣкъ, г. Дановски въ своитѣ собствени работи се мжи да надхвърли силитѣ си и това ги прави неестествени, пълни съ неприятно и безплодно напрежение, сходно съ онава, що тъй дразни у хората, които на всѣка цена искатъ да бждатъ винаги остроумни.

Иванъ Пастуховъ говори за *Гаргитѣ надъ България* (Народъ, бр. 114). „Капиталиститѣ трѣбва да се галятъ, тѣ трѣбва да се милватъ, цѣла България трѣбва да имъ падне на колѣне, — защото тѣ сж се надвесили надъ нейния трупъ, тѣ кълватъ и гълтатъ мърша отъ него и не-дай си Боже да отлетятъ — трупътъ ще се вмирише и нѣма кой да го погребѣ!“

За *Георги Бенковски* Л. Пинтевъ казва: (Зора, бр. 2074) „Ако Ботйовъ бѣ възторжения пѣвецъ и самопожертвуваниятъ се борецъ за свободата на „роба“, ако Левски бѣ вдъхновениятъ апостолъ на тази свобода, Бенковски бѣ най-смелия водачъ въ неравната борба...“

За *„Живия трупъ“* изнесена отъ Моск. художници Стр. Димовъ казва: (Комедия, бр. 83) „Ако „художницитѣ“ въ другитѣ си постановки постигнаха известни резултати, то въ „живия трупъ“ не само, че не можахъ да се справятъ съ най-елементарнитѣ задачи

на сценичното изкуство, но дойдоха да се отрекатъ напълно, защото пиесата се изнесе при съвършено невъзможенъ ансамблъ.“

Въ бележката „искаме дѣла“ (Противоалкооленъ листъ, бр. 21) четемъ:

„Ние сме въ недоумение: лѣкаря забранява на болния да пие, а самия той пие и пуши. Какъ е възможно едно да говоримъ, а друго да вършимъ? Каква цена иматъ думитѣ безъ дѣла?“

Въ уводната статия на в. Напредъ (бр. 100) се говори *за детето*:

„Вижте го на улицата, въ училищете и въ дома. Вижте го не въ щастливитѣ изключения, а въ типичната многочисленостъ: хилаво, изпито, измъчено, потъмнѣло. Уморено преди да е живѣло. Намръщено преди да се е смѣло.“

Вижте го, за да почувствувате неизмѣримата суровостъ на нашитѣ нравы.“

Книжнина

Неиздаденитѣ предговорѣ на „Жерминаль“. Въ парижкото сп. „Volonté“ е публикуванъ за първи пжтъ предговора на *Емилъ Зола* къмъ знаменития си романъ Жерминаль: „Азъ се потопихъ въ ада на труда. Ако не оставихъ нищо скрито, даже и паденията и срамнитѣ гнусоти, които сж послѣствия отъ мизерията и бедствията на човѣка, то бѣ съ целъ да бжде картината пълна. Азъ искахъ да изтръгна съзлзи отъ очитѣ на всѣки, който се взре въ тъжното битие на човѣшкитѣ пари. Действително тази история не е за млади момичета, но фамилитѣ нека я четѣтъ. Вие, които работите, четете: ако се провикнете за справедливостъ и състрадание, моята задача е изпълнена. Да, единъ викъ за състрадание, единъ викъ за справедливостъ: повече не искамъ. А ако земята почне да се клати и свѣта почне да трепери отъ приближаващото се нещастие, тогава не сте ме чули.“

Какъ пророчески звучатъ тогавашнитѣ думи на Емилъ Зола.

Две нови съчинения отъ Сигмундъ Фройдъ и графъ Херманъ Кайзерлингъ. Знаменития виенски психоаналитикъ е издалъ едно ново съчинение: „Възспирание, симптомъ и страхъ“; а известния дармщадски философъ: „Свѣтътъ, който се образува“.

Българска мисълъ, кн. IV — V, Съдържа: Л. Стояновъ. Антигона, трагедия. Ив. Д. Шишмановъ, нови данни за пребиваването на Ламартина въ България. Ив. Фичевъ, спомени за Балканската война. Г. П. Стаматовъ, на село, рказъ. М. Арнаудовъ, сждбата на Яворовъ. П. К. Яворовъ, писма до Лора. П. Михайловъ, Йонко, изъ романа „Молебници“. П. Бицилли, двата пжтя на историческото развитие на народитѣ. А. Далчевъ, Димчо Дебеляновъ. К. Мутафовъ, Въпроси на театъра. С. Аргировъ, Последниятъ международ. конгресъ на библиотекаритѣ. *Критика. Книгописъ.*

Тази последна двойна книжка на голѣмото българско списание иде да ни докаже още веднажъ, колко много и разнообразенъ материалъ може да се събере, когато човѣкъ се ржководи отъ любовъ къмъ дѣлото.

Тукъ намираме новата драма на Людмилъ Стояновъ „Антигона“, класическия тонъ на която веднага пленява читателя. Ив. Шишмановъ изнася нови данни за пребиваването на великия френски поетъ въ България, които сж ценни като документи за състоянието на бълг. народъ по това време; тамъ намираме сведения какво сж мислили другитѣ за неговия духъ. Споменитѣ на Фичевъ хвърлятъ много свѣтлина върху бившия бълг. царъ и главното командуване. Стаматовъ сатирично се смѣ надъ живота и неговитѣ чудни случайности.

М. Арнаудовъ защитава Яворовъ и посочва много ценни факти, които говорятъ за пълната невинност на голѣмия поетъ, убитъ отъ грубата действителностъ. А писмата на Яворовъ до Лора говорятъ за неговитѣ свѣтли и прости отношения къмъ тази демонична жена, която го погубва. Проф. Бицилли съ голѣма вещина разкрива двата основни пжтя на историята, говори за Шпенглеръ, за култура и цивилизация и тѣхнитѣ различия. Атанасъ Далчевъ открива нови страни въ дѣлата на трагично загиналия Дебеляновъ и го сочи

като единъ тѣ най-голѣмитѣ поети.

Въ критическия прегледъ се разглеждатъ Ботевитѣ неиздадени произведения, събрани отъ Димитровъ и история на философията отъ проф. Ив. Георговъ.

Сп. „Българска мисълъ“, е едно голѣмо културно начинание, кждето всѣки може да намѣри нѣщо за себе си. Но колцина сж днесъ които обичатъ да четатъ? Где сж тѣзи, които милеятъ за българската култура? И защо да не помогнемъ на едно дѣло отъ любовъ къмъ бждещето?

Мждростъ и сждба отъ Морисъ Метерлинкъ, преводъ на Ст. Георгиевъ, К-во Ясна поляна, стр. 158, София 1925 г., цена 40 лв.

Има книги за които всѣка препоръка е излишна. Тѣ говорятъ направо на душата. Отъ всѣка страница лѣха свежестъ, мждростъ и любовъ. Да я препоръчашъ ще рече да съчинителствувашъ. Азъ разгрѣщамъ на посоки книгата на Метерлинкъ и цитирамъ каквото се случи:

„Не е дадено на всѣки да бжде героиченъ, дивенъ, победоносенъ, гениаленъ или просто щастливъ въ внѣшнитѣ събития; обаче и най-малко благоприятствуваниятъ може да бжде справедливъ, често кроткъ, братски, великодушенъ, и най-слабо надарениятъ можъ да се приучи да гледа наоколо си безъ злоба, безъ завистъ, безъ скръбъ; и най-обезнаследениятъ може да вземе нѣкакво мълчаливо участие — което не винаги е най-лошото — въ радостта на онѣзи, които го окръжаватъ, и най-непохватиятъ може да знае, до каква степенъ е въ състояние да прости обидата, да се очудва на човѣшкото слово и дѣло; най-малко обичаниятъ може да люби и да почита любовта.“

Преводътъ на г. Ст. Георгиевъ е гладкъ и се чете съ лекота.

Земя, год. I, кн. 5-6, Ст. Загора. Въ тази книжка покрай другия разнообразенъ материалъ е поместена една работа върху *Н. Лилиевъ* отъ Тодоръ Недковъ.

Откъснати листа, стихове отъ *Вѣра Денкова*, 1925, Бургазъ, стр. 62, цена 20 лв.

Тѣхнически твърде слаби, стиховетѣ на Денкова показватъ тихи скръби и меланхолични настроения. Великата мжка и бурната радостъ е непознатата тѣмъ. А, може би, ще дойдатъ?

РАЗНИ

Най-сетне, ще имаме ли и ние радио? Ще си седишъ, да речемъ, тихо въ стаята, и ще слушашъ концертъ отъ Шалаяинъ. Нѣма нужда да отивашъ до Парижъ, Лондонъ, Виена, Нью-Йоркъ, за да чуешъ оперитѣ, които се представятъ тамъ. Ако обичашъ можешъ да танцувашъ дори въ кжци подъ звучитѣ на нѣкои берлински джасъ-бандъ. Безъ да си на самото мѣсто, ще знаешъ какво говори въ този моментъ Шреземанъ, Чембърлейнъ или Брианъ. Ще следвашъ въ софийския университетъ, а ще слушашъ лекцитѣ въ Сорбоната, Оксфордъ и Кембриджъ. Ако искашъ деветата симфония отъ Бетховенъ при диригентъ Фуртвенглеръ, ако щешъ песнитѣ на Ш—Ше Лебронъ отъ парижкото вариете.

Програмитѣ на международния радио—съюзъ сж безкрайно разнообразни. За всѣкиго по нѣщо.

Но защо въ България нѣмаме още тѣзи модерни приспособления? Нуждата не е ли вече достатъчно належаща? Не чувствувате ли желание да се вслушате въ туптящото сърце на живота? На онзи животъ, които иде?

И въ който всички — и бедни и богати — ще могатъ да чуятъ концерти, лекции, наука, речи, поезия, драма?

Въ мартенската книжка на „Красная новъ“ сж отпечатани: разкази отъ *В. Иванова*, повѣстъта на *Н. Никитина* „Любовъ“, разказа на *Пантелеймонъ Романовъ* „Актриса“, стихове отъ Сергей Есенинъ

Максимъ Горки привършва своя новъ голѣмъ романъ, който щѣлъ да излезе наскоро подъ заглавието: „Изследователъ“.

Ст. Пшибишевски, известниятъ полски писателъ е издалъ напоследкъ автобиографията си подъ насловъ: „Мои съвременници“.

Изложба на съвременната Французка живопись въ Виена. По инициативата на „Д-во за съврем. изкуство“, въ Виена въ началото на мартъ е била открита изложба на франц. съврем. живопись съ картини отъ Бракъ, Лотъ, Деренъ, Дифи, Делоне и др.

Юбилея на Мантя Батистини. ще бжде тържествено отпразднувана петдесетгодишнината отъ артистическата дейностъ на знаменития пѣвецъ.

Падането на Троя, споредъ изчисленията на Хайделбергския проф. Шохъ е станало въ 1187 г. пр. Р. Хр.

При разпродажбата на една ценна колекция отъ картини въ Амстердамъ музея на Детройтъ (Америка) е далъ 80,000 гулдени за св. Катерина отъ *Кореджио*, 25,000 гулдена за единъ дамски портретъ отъ *Ванъ Дайкъ* и 25,000 гулдена за братовия портретъ отъ *Рубенса*. Картини отъ *Венсанъ ванъ Гогъ* при разпродажбата стигнали до цена 11,000 гулдена.

Изложбата на „Академия на изкуствата“, Берлинъ. Последната изложба на академията даде графика, акварелъ и скулптура. Тази изложба обединява действително всички бележити нѣмски художници, които творятъ днесъ. Нейниятъ председателъ *Максъ Либерманъ* ни показва рисунки съ крета и илюстрации къмъ Гетевитѣ стихотворения, къмъ забележителнитѣ млади художници се числи и *Карлъ Хоферъ* съ своитѣ рисунки съ перо. Отсеченъ и дисциплиниранъ въ линията, той е една сила противъ разпадането на формитѣ. *Пехцайновитѣ* акварели се стремятъ къмъ сливането на багра и форма, ала това не е единичното, което би могълъ да ни даде той. По-цененъ въ постиженията си е *Севалдъ*. Забележителни сж и литографитѣ на Барлахъ, почти ясновидски, които свѣтятъ въ пространството като звезди. *Кете Колвицъ* ни поднася резби въ дърво, между които „Безъ работа“ е пълна съ молба, закана и чувство. Отъ *Едвардъ Мунхъ* нѣколко литографии, съ странно въздействие. Акварелитѣ на *Шмидтъ-Ротлуфъ* сж по-силни отъ нѣкои негови маслени картини. *Бекманъ*, *Домшайтъ* и *Краускопфъ* ни даватъ рисунки съ перо. *Рудолфъ Гросманъ* ни поднася 8 образа на бележити съвр. личности. Съ чудно сигурни въ линията форми той ни изнася нервния животъ на днешния човѣкъ не безъ ирония и сатира.

Най-забележителнитѣ представители на скулпурата тукъ сж *де Фиори* и *Едвинъ Шарфъ*. Тѣ излагатъ последнитѣ си работи, работени по-вечето съ бронзъ. Въ дъното на една витрина стои бронзовото магаре на *Рене Синтенисъ*, съкашъ готово да скокне и направи пакостъ.

Паметникъ на Сара Бернардъ — На парижкия площадъ Малербъ щѣлъ да бжде издигнатъ паметникъ на Сара Бернардъ, изработенъ отъ скулптора Сиаръ.

Изложба на ржкописи въ Виена. — Наскоро въ Виена ще бжде открита една изложба на най-различни ржкописи отъ прочути писатели и хора на изкуството. Изложителка е самата градска управа на Виена. Въ чужбина очакватъ съ нетърпение тази изложба, тъй като въ нея щѣли да бждатъ изложени за първи пжтъ много оргинални ржкописи.

Югославянска народна енциклопедия. — Излезъл е първиятъ томъ отъ „Югославянската народна енциклопедия“, която се печати въ Загербъ. Съдържанието е най-разнообразно и интересно.

Московскиятъ художественъ театъръ. — Отъ 16 тога започнаха гостуванята на известниятъ московски художественъ театъръ въ нашиятъ народенъ театъръ. Той ще престои твърде малко у насъ, понеже трѣбва да посети още редица други страни. Репертоара му е увеличенъ съ още три нови пиеси.

Махатма Ганди — Великиятъ индийски ратникъ Мехатма Ганди е билъ поканенъ да участвува въ една интернационална студентска конференция, която ще се свика презъ месецъ августъ въ Финландия. Предварително, обаче съобщилъ на комитета по уреждането на тази конференция, че той е съгласенъ да присъствува на сжшата, но при условие, че ще запази своята начинъ на обличане и хранене.

Печат. ЮНИОНЪ—София, Ц. Борисъ 58